

САВЕТ ЕВРОПЕ:
КОНВЕНЦИЈА О СПРЕЧАВАЊУ И БОРБИ ПРОТИВ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА И НАСИЉА
У ПОРОДИЦИ
(Истанбул, 11.мај 2011.године)

Преамбула

Државе чланице Савета Европе и друге потписнице ове Конвенције,

Позивајући се на Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (*ETS* бр. 5, 1950) и њених протокола, Европску социјалну повељу (*ETS* бр. 35, 1961, ревидирану 1996, *ETS* бр. 163), Конвенцију Савета Европе о борби против трговине људима (*ETS* бр. 197, 2005) и Конвенцију Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања (*ETS* No. 201, 2007);

Позивајући се на следеће препоруке Савета министара државама чланицама Савета Европе: Препоруку *Rec(2002)5* о заштити жена од насиља, Препоруку *CM/Rec(2007)17* о стандардима и механизмима родне равноправности, Препоруку *CM/Rec(2010)10* о улози жена и мушкараца у превенцији и разрешењу сукоба и изградњи мира, и на друге релевантне препоруке;

Узимајући у обзир све већи обим судске праксе Европског суда за људска права, који поставља значајне стандарде у области насиља над женама;

Имајући у виду Међународни пакт о грађанским и политичким правима (1966), Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966), Конвенцију Уједињених нација о елиминисању свих облика дискриминације жена (*CEDAW*, 1979) и Опциони протокол уз Конвенцију (1999), као и Општу препоруку бр. 19 Комитета за елиминисање свих облика дискриминације жена (Комитета *CEDAW*) о насиљу над женама, Конвенцију Уједињених нација о правима детета (1989) и Опционе протоколе уз Конвенцију (2000) и Конвенцију Уједињених нација о правима особа са инвалидитетом (2006);

Имајући у виду Римски статут Међународног кривичног суда (2002);

Позивајући се на основне принципе међународног хуманитарног права, а посебно на IV Женевску Конвенцију, која се односи на заштиту цивила у време рата (1949) и Допунске протоколе I и II (1977) уз те Конвенције;

Осуђујући све видове насиља над женама и насиља у породици;

Препознајући да је постизање *de jure* и *de facto* једнакости између жена и мушкараца кључни елемент у превенцији насиља над женама;

Препознајући да је насиље над женама манифестација историјски неједнаких односа моћи између жена и мушкараца, који су довели до доминације и дискриминације над женама од стране мушкараца, као и до спречавања напредовања жена у пуној мери;

Препознајући структурну природу насиља над женама као родно засновано насиље, као и да је насиље над женама један од кључних друштвених механизма, којима се жене приморавају да буду у подређеном положају у односу на мушкараце;

Препознајући, уз озбиљну забринутост, да су жене и девојчице често изложене тешким облицима насиља попут насиља у породици, сексуалног узнемиравања, силовања, принудног брака, кривичних дела почињених у име такозване „части“ и гениталног сакаћења, који представљају озбиљно кршење људских права жена и девојчица и главну препреку остваривању једнакости између жена и мушкараца;

Препознајући да кршење људских права током оружаних сукоба, који погађају цивилно становништво, посебно жене, у виду раширеног или систематског силовања и сексуалног насиља, као и потенцијално повећање родно заснованог насиља током и након сукоба;

Препознајући да су жене и девојчице изложене већем ризику од родно заснованог насиља од мушкараца;

Препознајући да насиље у породици погађа жене неравномерно, а да мушкарци такође могу бити жртве насиља у породици;

Препознајући да су деца жртве насиља у породици, као и сведоци насиља у породици;

Настојећи да створе Европу слободном од насиља над женама и насиља у породици,

Сагласиле су се о следећем:

Поглавље I – Циљеви, дефиниције, принцип једнакости и недискриминације, опште обавезе

Члан 1 – Циљеви Конвенције

1. Циљеви ове Конвенције су:
 - a.* заштита жена од свих видова насиља и спречавање, процесуирање и елиминисање насиља над женама и насиља у породици;
 - b.* допринос сузбијању свих облика дискриминације над женама и промоција суштинске једнакости између жена и мушкараца, укључујући и оснаживање жена;
 - c.* израда свеобухватног оквира, политика и мера заштите и помоћи свим жртвама насиља над женама и насиља у породици;
 - d.* промоција међународне сарадње у погледу елиминисања насиља над женама и насиља у породици;
 - e.* пружање подршке и помоћи организацијама и органима унутрашњих послова у делотворној сарадњи да би се усвојио обухватни приступ елиминисању насиља над женама и насиља у породици.
2. Конвенцијом се установљава посебан механизам праћења у циљу делотворне примене Конвенције од стране чланица.

Члан 2 – Област примене Конвенције

1. Конвенција се односи на све видове насиља над женама, укључујући насиље у породици, које жене погађа несразмерно.
2. Стране уговорнице (у даљем тексту: стране) се подстичу да примењују ову Конвенцију на све жртве насиља у породици. Стране су се обавезале да поклоне посебну пажњу женама, које су жртве родно заснованог насиља приликом примене одредби ове Конвенције.
3. Ова Конвенција примењује се у доба мира као и у ситуацијама оружаног сукоба.

Члан 3 - Дефиниције

У сврху ове Конвенције:

- a. „насиље над женама“ означава кршење људских права и облик дискриминације над женама и представља сва дела родно заснованог насиља која доводе до или могу да доведу до: физичке, сексуалне, психичке, односно, финансијске повреде или патње за жене, обухватајући и претње таквим делима, принуду или произвољно лишавање слободе, било у јавности било у приватном животу;
- b. „насиље у породици“ означава свако дело физичког, сексуалног, психичког односно економског насиља до којег долази у оквиру породице или домаћинства односно између бивших или садашњих супружника или партнера, независно од тога да ли учинилац дели или је делио исто боравиште са жртвом;
- c. „род“ означава друштвено одређене улоге, понашања, активности и атрибуте, које дато друштво сматра прикладним за жене и мушкарце;
- d. „родно засновано насиље над женама“ означава насиље, које је усмерено против жене зато што је жена, односно оно, које несразмерно погађа жене;
- e. „жртва“ означава свако физичко лице, које је изложено понашању описаном под тачкама *a* и *b*;
- f. појам „жена“ укључује девојке испод 18 година старости.

Члан 4 – Основна права, принцип једнакости и недискриминације

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере за унапређење и заштиту права свакога, посебно жена, да живе слободно од насиља како у јавној, тако и у приватној сфери.
2. Стране осуђују све облике дискриминације над женама, и обавезују се да, без одлагања, предузму неопходне законодавне и друге мере за спречавање дискриминације, а посебно:
 - укључивање принципа једнакости између жена и мушкараца и обезбеђивање практичног остварења овог принципа у устав државе или друге одговарајуће прописе;
 - забраном дискриминације над женама, укључујући примену санкција, према потреби;
 - укидањем закона и пракси које дискриминишу жене.
3. Стране се обавезују да обезбеде примену одредби ове Конвенције, посебно мера заштите права жртава, без дискриминације по било ком основу, као што су: пол, род, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или неко друго мишљење, национално или друштвено порекло, припадност националној мањини, имовина, рођење, сексуално опредељење, родни идентитет, узраст, здравствено стање, инвалидитет, брачно стање, статус мигранта или избеглице, односно неки други статус.
4. Посебне мере неопходне за спречавање и заштиту жена од родно заснованог насиља не сматрају се дискриминацијом у смислу ове Конвенције.

Члан 5 – Обавезе држава и потпуна посвећеност

1. Стране су уздржане од учешћа у било каквом чину насиља над женама и обезбеђују да државни органи, званичници, службеници, установе и други актери, који наступају у име државе, поступају у складу са овом обавезом.
2. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и да, са потпуном посвећеношћу: спрече, истраже, казне и обезбеде репарацију за дела насиља обухваћена овом Конвенцијом, која почине недржавни субјекти.

Члан 6 – Родно осетљиве политике

Стране се обавезују да раде на укључивању питања рода у примени и процени утицаја одредби ове Конвенције и на промоцији и делотворној примени политика једнакости између жена и мушкараца и оснаживања жена.

Поглавље II – Интегрисање политика и прикупљање података

Члан 7 – Свеобухватне и координиране политике

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере за усвајање и примену делотворних, свеобухватних и координираних државних политика, које обухватају све релевантне мере за спречавање и борбу против свих видова насиља обухваћених овом Конвенцијом и нуде холистички одговор на насиље над женама.
2. Стране се обавезују да обезбеде да политике, које се наводе у ставу 1, поставе права жртве у средиште свих мера и да се примењују кроз делотворну сарадњу свих надлежних служби, институција и организација.
3. Мере, које се предузимају у складу са овим чланом, укључују, према потреби, све надлежне актере, као што су: државни органи, националне, регионалне и локалне скупштине и управе, државне институције за заштиту људских права и организације цивилног друштва.

Члан 8 – Финансијска средства

Стране се обавезују да одвоје одговарајућа финансијска средства и људске ресурсе за адекватно спровођење интегрисаних политика, мера и програма за спречавање и борбу против свих видова насиља обухваћених овом Конвенцијом, укључујући и оне, које спроводе невладине организације и цивилно друштво.

Члан 9 – Невладине организације и цивилно друштво

Стране препознају, подстичу и подржавају рад невладиних организација и организација цивилног друштва у борби против насиља над женама и успоставити делотворну сарадњу са овим организацијама на свим нивоима.

Члан 10 – Координационо тело

1. Стране се обавезују да назначе или формирају једно или више званичних тела надлежних за: координацију, спровођење, праћење и процену политика и мера за спречавање и борбу против свих видова насиља обухваћених овом Конвенцијом. Обавеза ових тела је да координирано прикупљају податке у складу са чланом 11, врше анализу и објављују резултате.
2. Стране се обавезују да званично назначена или формирана тела у складу са овим чланом добијају податке опште природе о мерама предузетим у складу са поглављем VIII.
3. Стране обезбеђују да званично назначена или формирана тела у складу са овим чланом имају капацитет за непосредну комуникацију и одржавање веза са одговарајућим телима других чланица.

Члан 11 – Прикупљање података и истраживање

1. У сврху примене ове Конвенције, стране предузимају следеће:
 - a. прикупљају релевантне статистичке податке у редовним временским размацима о случајевима свих видова насиља обухваћених Конвенцијом;
 - b. подржавају истраживања на терену свих видова насиља обухваћених Конвенцијом ради: проучавања основних узрока и последица, учесталости и стопе осуда, као и ефикасности мера, које се предузимају у примени ове Конвенције.

2. Стране настоје да спроводе анкете међу становништвом у редовним временским размацама ради процене преовлађујућег стања и трендова код свих облика насиља обухваћених Конвенцијом.
3. Стране се обавезују да доставе стручној групи, која се помиње у члану 66 ове Конвенције, прикупљене податке у складу са овим чланом у циљу подстицања међународне сарадње и омогућавања међународног прегледа и упоређивања.
4. Стране обезбеђују да прикупљени подаци у складу са овим чланом буду доступни јавности.

Поглавље III – Превенција

Члан 12 – Опште обавезе

1. Стране се обавезују да предузму неопходне мере у промоцији промена друштвених и културних образаца понашања жена и мушкараца у циљу искорењивања: предрасуда, обичаја, традиције и других пракси, које се заснивају на идеји инфериорности жена односно на стереотипним улогама жена и мушкараца.
2. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере у превенцији свих облика насиља обухваћених овом Конвенцијом и спроведеним од сваког физичког односно правног лица.
3. Све мере предузете у складу с овим поглављем морају да обухвате и одговарају специфичним потребама лица угрожених одређеним околностима и поставе у средиште људска права свих жртава.
4. Стране се обавезују да предузму све неопходне мере у подстицању свих чланова друштва, посебно мушкараца и дечака, да активно доприносе спречавању свих облика насиља обухваћених Конвенцијом.
5. Стране обезбеђују да се култура, обичаји, религија, традиција или такозвана „част“ не сматрају оправдањем за било које дело насиља обухваћено Конвенцијом.
6. Стране се обавезују да предузму све неопходне мере у промоцији програма и активности за оснаживање жена.

Члан 13 – Подизање свести

1. Стране се обавезују да, редовно и на свим нивоима, пропагирају односно спроводе кампање или програме подизања свести у јавности о различитим манифестацијама свих видова насиља обухваћених Конвенцијом, њиховим последицама по децу и потребе да се такво насиље спречи у сарадњи са: државним институцијама за људска права и телима за равноправност, цивилним друштвом и невладиним организацијама, посебно женским, кад год је то потребно, а све у циљу подизања свести и разумевања шире јавности.
2. Стране обезбеђују ширење информација у општој јавности о расположивим мерама за спречавање дела насиља обухваћених Конвенцијом.

Члан 14 - Образовање

1. Према потреби, стране се обавезују да предузму неопходне кораке за увођење наставног материјала о питањима као што су: једнакости жена и мушкараца, нестереотипних родних улога, узајамног поштовања, ненасилног разрешења сукоба у међуљудским односима, родно заснованог

насиља над женама и права на лични интегритет – у званично наставно градиво прилагођено способностима ученика на свим нивоима образовања.

2. Стране се обавезују да предузму све неопходне кораке и промовисале начела из става 1 у неформалним образовним установама, као и у: спорту, културним и рекреативним установама и средствима јавног информисања.

Члан 15 – Обука стручњака

1. Стране обезбеђују или се обавезују да ојачају одговарајућу обуку запослених, који се баве жртвама или починиоцима свих дела насиља обухваћених Конвенцијом, у вези: спречавања и откривања таквог насиља, једнакости између жена и мушкараца, потребама и правима жртава, као и о спречавању секундарне виктимизације.

2. Стране обезбеђују да се у обуку из става 1 укључи и обука о координираној сарадњи више органа ради свеобухватног и адекватног решавања поједних случајева насиља обухваћених овом Конвенцијом.

Члан 16 – Програми превентивне интервенције и програми за рад са починиоцима насиља

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере за израду или подршку програма, који имају за циљ да починиоци насиља у породици савладају и усвоје ненасилно понашање у међуљудским односима у погледу спречавања даљег насиља и промене образаца насилног понашања.

2. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере за израду и подршку програма за рад са починиоцима, посебно сексуалним преступницима, који имају за циљ спречавање понављања кривичног дела.

3. Приликом предузимања мера из ставова 1 и 2, чланице обезбеђују да безбедност, подршка за жртве и њихова људска права буду од примарног значаја и да, према потреби, оснивање и спровођење ових програма буде у блиској сарадњи са специјализованим службама за подршку жртвама.

Члан 17 – Учешће приватног сектора и средстава јавног информисања

1. Уз дужно поштовање слободе изражавања и њене независности, стране се обавезују да подстичу приватни сектор, сектор за информационе и комуникационе технологије и средства јавног информисања за учешћем у разradi и спровођењу политика и успостављања смерница и сопствених регулаторних стандарда за спречавање насиља над женама и веће поштовање њиховог достојанства.

2. У сарадњи са приватним сектором, стране развијају и промовишу способности код деце, родитеља и васпитача по питању рада у информационо-комуникационом окружењу, које омогућава приступ деградирајућем садржају сексуалне или насилне природе, који може бити штетан.

Поглавље IV - Заштита и подршка

Члан 18 – Опште обавезе

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере заштите свих жртава од даљег насиља.

2. У складу са домаћим прописима, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде одговарајуће механизме за делотворну сарадњу између свих надлежних државних органа, укључујући судове, јавна тужилаштва, органе унутрашњих послова, локалне и регионалне управе, као и невладине организације и остале релевантне организације и лица у пружању заштите и подршке жртвама и сведоцима свих облика насиља обухваћених Конвенцијом, укључујући и упућивање на опште и специјализоване службе подршке, наведене у члановима 20 и 22 ове Конвенције.
3. Стране обезбеђују да мере, које предузимају у складу са овим поглављем, буду:
- засноване на разумевању насиља над женама и насиља у породици из родне перспективе и да су усмерене на људска права и безбедност жртве;
 - засноване на интегрисаном приступу, који узима у обзир однос између жртава, починилаца, деце и њиховог ширег друштвеног окружења;
 - усмерене на избегавање секундарне виктимизације;
 - усмерене на оснаживање и економску независност жена жртава насиља;
 - смештене, тамо где је то прикладно, у истим просторијама различите службе за заштиту и подршку жртава;
 - одговарајуће за специфичне потребе угрожених особа, укључујући и децу-жртве, и да су им доступне.
4. Пружање услуга не сме да зависи од спремности жртве да поднесе пријаву или сведочи против било ког учиниоца.
5. Стране се обавезују да предузму одговарајуће мере за пружање конзуларне и друге заштите и подршке својим држављанима и другим жртвама, које имају право на такву заштиту у складу са својим обавезама и према међународном праву.

Члан 19 - Информисање

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да жртве добију одговарајуће и благовремене информације о расположивим услугама подршке и правним мерама на језику који разумеју.

Члан 20 – Опште услуге подршке

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да жртве имају приступ услугама, које омогућавају њихов опоравак од насиља. Када је то неопходно, ове мере треба да обухватају следеће услуге: правно и психолошко саветовалиште, финансијска помоћ, становање, образовање, обука и помоћ приликом запошљавања.
2. Стране се обавезују да предузму све неопходне законодавне или друге мере и обезбеде жртвама приступ услугама здравствене и социјалне заштите, као и адекватну опремљеност ових служби и обученост запослених за помоћ жртвама и њихово упућивање на одговарајуће службе.

Члан 21 – Помоћ код појединачних/колективних жалби

Стране обезбеђују да жртве имају информације и приступ важећим регионалним и међународним механизмима за индивидуалне/колективне жалбе. Стране се обавезују да промовишу пружање помоћи осетљиве и сазнајне природе усмерене ка жртвама приликом њиховог улагања таквих жалби.

Члан 22 – Специјализоване услуге подршке

1. Водећи рачуна о одговарајућој географској распрострањеност, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и омогуће односно обезбеде непосредне краткорочне и дугорочне специјализоване услуге подршке за сваку жртву, која је била изложена било ком делу насиља обухваћеног овом Конвенцијом.
2. Стране се обавезују да омогуће или обезбеде специјализоване услуге подршке за све жене жртве насиља и њихову децу.

Члан 23 – Сигурне куће

Стране се обавезују да предузму све неопходне законодавне или друге мере и омогуће отварање, у довољном броју, одговарајућих, лако доступних сигурних кућа за безбедан смештај и приступе проактивно жртвама насиља, посебно женама и њиховој деци.

Члан 24 – СОС телефони

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере за успостављање нон-стоп (24 сата дневно, 7 дана у недељи) бесплатне СОС телефонске линије, која покрива целу земљу, ради давања савета позиваоцима у поверљивој форми или чувајући њихову анонимност у вези свих видова насиља обухваћених овом Конвенцијом.

Члан 25 – Подршка за жртве сексуалног насиља

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и омогуће отварање одговарајућих, лако доступних, кризних центара за случајеве силовања односно центре за жртве сексуалног насиља, који, у довољно великом броју, жртвама обезбеђују: услуге лекарског и лабораторијског прегледа, подршку у случају трауме и саветовање.

Члан 26 – Заштита и подршка за децу сведоке

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се приликом пружања услуга заштите и подршке жртвама води рачуна о правима и потребама деце сведока свих видова насиља обухваћених Конвенцијом.
2. Мере у складу са овим чланом подразумевају психосоцијално саветовање примерено узрасту деце сведока свих видова насиља обухваћених Конвенцијом уз дужно поштовање принципа најбољег интереса детета.

Члан 27 – Пријављивање

Стране се обавезују да предузму неопходне мере и охрабре сваког сведока почињеног кривичног дела насиља обухваћеног овом Конвенцијом, односно оног, који има оправдане разлоге да сумња да је такво дело почињено или да се могу очекивати даља дела насиља, да тако нешто пријави надлежним организацијама односно органима власти.

Члан 28 – Пријављивање стручњака

Стране се обавезују да предузму неопходне мере и обезбеде да правила о поверљивости, која су предвиђена домаћим прописима за одређене стручњаке, не производе препреку за могућношћу да,

под одговарајућим условима, они изврше пријаву надлежним организацијама или органима власти уколико имају основану сумњу да је почињено озбиљно дело насиља обухваћено овом Конвенцијом и да се могу очекивати даља дела насиља.

Поглавље V – Материјално кривично право

Члан 29 – Грађанске парнице и правни лекови

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде жртвама одговарајуће грађанско-правне лекове против починиоца.
2. У складу са општим принципима међународног права, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде жртвама адекватне грађанско-правне лекове против државних органа, који нису испунили своју дужност и предузели неопходне превентивне и заштитне мере у оквиру својих овлашћења.

Члан 30 – Накнада

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и омогуће жртвама право на потраживање накнаде од починилаца за било које кривично дело утврђено на основу ове Конвенције.
2. Одговарајућа државна накнада додељује се онима, који су задобили озбиљне телесне повреде, или онима, којима је нарушено здравље до те мере да степен повреда није покривен из других извора, као што су: починилац, осигурање, односно државно здравствено и социјално давање. Ништа из овог члана не спречава стране уговорнице ове Конвенције од захтева за повраћај износа накнаде од починиоца докле год воде рачуна о безбедности жртве.
3. Мере предузете у складу са ставом 2 обезбеђују загарантовану накнаду у разумном временском року.

Члан 31 – Старатељство, право на посету и безбедност

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да, приликом доделе старатељства и права на посету деце, случајеви насиља обухваћени овом Конвенцијом буду узети у обзир.
2. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да остваривање сваког права на посету односно старатељство не угрози права и безбедност жртве или деце.

Члан 32 – Грађанске последице принудних бракова

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се бракови склопљени под принудом могу сматрати ништавним или предметом поништења односно развода без непотребног финансијског или административног оптерећивања жртве.

Члан 33 – Психичко насиље

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да намерно понашање, које озбиљно нарушава психички интегритет неког лица принудом односно претњама, буде инкриминисано.

Члан 34 - Прогањање

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да намерно понашање понављањем претњи упућених другом лицу, које узрокује да се лице плаши за своју безбедност, буде инкриминисано.

Члан 35 – Физичко насиље

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да намерно почињена дела физичког насиља над другим лицем буду инкриминисана.

Члан 36 – Сексуално насиље, укључујући силовање

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да следећи видови намерног понашања буду инкриминисани:

- a. вагинална, анална или орална пенетрација сексуалне природе на телу другог лица без њеног/његовог пристанка, коришћењем било ког дела тела односно предмета;
- b. друге сексуалне радње са лицем без њеног/његовог пристанка;
- c. навођење другог лица на покушај сексуалних радњи са трећим лицем без њеног/његовог пристанка.

2. Пристанак мора да буде добровољан и настао као исход слободне воље лица процењене у контексту датих околности.

3. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се одредбе из става 1 такође примењују на дела почињена над бившим односно садашњим супружницима или партнерима у складу са домаћим прописима.

Члан 37 – Принудни брак

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да намерно присиљавање одрасле особе односно детета да ступи у брак буде инкриминисано.

2. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да намерно намамљивање одраслог лица односно детета на територију чланице или државе, која није њена држава боравишта, са циљем принуде тог одраслог лица или детета да ступи у брак буде инкриминисано.

Члан 38 – Генитално сакаћење жена

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се следећи видови намерног понашања инкриминишу:

- a. обрезивање, инфибулација или било какво друго сакаћење целих односно било ког дела малих и великих усмина или клиториса код жене;
- b. принуда и навођење жена да се подвргну некој од радњи наведених под тачком a.
- c. подстицање, принуда односно навођење девојчице на неку од радњи наведених под тачком a.

Члан 39 – Принудни абортус и принудна стерилизација

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се инкриминишу следеће намерне радње:

- a.* абортус жене без њеног претходног и информативног пристанка;
- b.* операција у сврху или уз исход онемогућавања природне репродукције код жене без њеног информативног пристанка или разумевања процедуре.

Члан 40 – Сексуално узнемиравање

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да сваки облик нежељеног вербалног, невербалног или физичког понашања сексуалне природе у сврху или уз исход повреде достојанства лица, посебно када се ствара застрашујућа, непријатељска, деградирајућа, понижавајућа односно увредљива атмосфера, буде предмет кривичне или друге правне санкције.

Члан 41 – Помагање односно подстрекивање и покушај

1. Уколико је почињено намерно, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и установе као кривично дело помагање односно подстрекивање извршења кривичних дела утврђених на основу чланова 33, 34, 35, 36, 37, 38.*a*, и 39 Конвенције.
2. Уколико је почињено намерно, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и установе као кривично дело покушај извршења кривичних дела утврђених на основу чланова 35, 36, 37, 38.*a* и 39 ове Конвенције.

Члан 42 – Неприхватљива оправдања за кривична дела, укључујући и дела почињена у име такозване „части“

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се у кривичним поступцима покренутим на основу сваког дела насиља обухваћеног Конвенцијом – култура, обичаји, религија, традиција или такозвана „част“ не сматрају оправдањем за таква дела. Ту посебно спадају тврдње да је жртва прекршила културне, верске, друштвене или традиционалне норме или обичаје прикладног понашања.
2. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се ни једном лицу, које наговара дете да учини било које дело наведено у ставу 1, не умањи кривична одговорност за почињена дела.

Члан 43 – Важење кривичних дела

Кривична дела утврђена на основу ове Конвенције важе независно од природе односа између жртве и починиоца.

Члан 44 - Надлежност

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде надлежност над сваким кривичним делом из ове Конвенције, када је дело почињено:
 - a.* на њиховој територији; или
 - b.* на броду који плови под њиховом заставом; или
 - c.* у авиону регистрованом према њиховом закону; или

- d.* од стране њиховог држављана; или
- e.* од стране лица, које има стално боравиште на њиховој територији.

2. Стране настоје да предузму неопходне законодавне или друге мере и успоставе надлежност над сваким кривичним делом утврђеним на основу ове Конвенције када је оно учињено над неким њиховим држављанином или над лицем, које има стално боравиште на њиховој територији.

3. Код судских поступака за кривична дела утврђена на основу чланова 36, 37, 38 и 39 ове Конвенције, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да њихова надлежност не буде условљена инкриминацијом дела на територији на којој су почињена.

4. Код судских поступака за кривична дела утврђена на основу чланова 36, 37, 38 и 39 ове Конвенције, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да њихова надлежност у погледу тачке *e* и *d* става 1 не буду условљене тиме да судски поступак може бити покренут само на основу пријаве жртве кривичног дела или достављањем информација државе у којој је кривично дело почињено.

5. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и установе надлежност над кривичним делима утврђеним на основу ове Конвенције у случајевима у којима се наводни починилац налази на њиховој територији, а оне га не испоручују другој чланици само по основу њеног односно његовог држављанства.

6. Када више од једне чланице тврди да има надлежност над кривичним делом утврђеним на основу ове Конвенције, релевантне чланице ће се, према потреби, међусобно консултовати у смислу одређивања најприкладније надлежности за тај поступак.

7. Не доводећи у питање општа правила међународног права, ова Конвенција не искључује ни једну кривичну надлежност неке чланице, коју она спроводи у складу са својим националним законодавством.

Члан 45 – Санкције и мере

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да кривична дела утврђена на основу ове Конвенције буду кажњива санкцијама, које су делотворне, сразмерне и које одвраћају од вршења кривичних дела, узимајући у обзир њихову озбиљност. Ове санкције обухватају, према потреби, казне лишавања слободе, што може довести до екстрадицији.

2. Стране могу да донесу друге мере у односу на починиоце, као што су:

- праћење односно надзор осуђених лица;
- укидање права на родитељство, уколико се принцип најбољег интереса за дете не може гарантовати ни на који други начин, а што може да укључи и безбедност жртве.

Члан 46 – Отежавајуће околности

Уколико већ на представљају елементе кривичног дела у складу са одговарајућим одредбама националног законодавства, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се следеће околности могу узети у обзир за отежавајуће околности приликом одређивања казне у вези са кривичним делима утврђеним на основу ове Конвенције:

- a.* кривично дело почињено над бившим или садашњим супружником или партнером у складу са националним законодавством од стране члана породице или лица, које живи заједно са жртвом, односно лица, које је злоупотребило свој ауторитет;
- b.* поновљено кривично дело, односно сродна дела;
- c.* кривично дело почињено над лицем, које је постало угрожено услед одређених околности;
- d.* кривично дело почињено над дететом или у присуству детета;
- e.* кривично дело почињено од стране двоје или више удружених лица;

- f.* кривично дело коме је претходило или га је пратило екстремно насиље;
- g.* кривично дело почињено уз употребу оружја или уз претњу оружјем;
- h.* кривично дело са озбиљним физичким односно психичким последицама за жртву;
- i.* да је починилац претходно осуђиван за кривична дела сличне природе.

Члан 47 – Пресуде треће стране

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и приликом одређивања казне узму у обзир правоснажне пресуде трећих страна за кривична дела утврђена на основу ове Конвенције.

Члан 48 – Забрана процеса обавезног алтернативног разрешења спорова односно одређивања казне

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и забране обавезно алтернативно разрешење спорова, укључујући медијацију и помирење, у односу на све облике насиља обухваћених овом Конвенцијом.

2. Уколико се одреди новачана казна, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се поведе рачуна о способности починиоца да испуни своје финансијске обавезе према жртви.

Поглавље VI – Истрага, судски поступак, процедурално право и заштитне мере

Члан 49 – Опште обавезе

1. Узимајући у обзир права жртве током свих фаза кривичног поступка, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се истраге и судски поступци за све видове насиља обухваћених овом Конвенцијом спроводе без неоправданог одлагања.

2. У складу са основним принципима људских права и имајући у виду разумевање насиља из родне перспективе, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде делотворну истрагу и судски поступак кривичних дела утврђених на основу ове Конвенције.

Члан 50 – Непосредни одговор, превенција и заштита

1. Нудећи адекватну и непосредну заштиту жртвама, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да надлежни органи унутрашњих послова одговоре на све видове насиља обухваћених овом Конвенцијом одмах и на прикладан начин.

2. Укључујући и употребу превентивних оперативних мера и прикупљање доказа, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се одговорни органи унутрашњих послова укључе одмах и на прикладан начин у превенцију и заштиту од свих облика насиља обухваћених овом Конвенцијом.

Члан 51 – Процена ризика и управљање ризиком

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да сви релевантни органи обаве процену ризика од смртности, озбиљности ситуације и ризика од

понављања насиља у циљу управљања ризиком, и уколико је неопходно, обезбеде координирану заштиту и подршку.

2. Приликом обављања процене из става 1, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да се, на потпуно прописан начин, узме у обзир чињеница да, у свим фазама истраге и примене заштитних мера, починиоци дела насиља обухваћених овом Конвенцијом поседују ватрено оружје односно имају приступ ватреном оружју.

Члан 52 – Хитне мере заштите

У ситуацијама непосредне опасности, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да надлежни органи имају мандат да издају налог починиоцу насиља у породици да напусти место становања жртве или угрожене особе у довољном временском периоду и да забране починиоцу да повреди боравиште односно ступи у контакт са жртвом или угроженим лицем.

Члан 53 – Мере забране приласка односно заштите

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да одговарајуће мере забране приласка односно заштите буду на располагању жртвама свих видова насиља обухваћених Конвенцијом.

2. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да мере забране приласка односно заштите, које се наводе у ставу 1:

- буду доступне за непосредну заштиту и без непотребних финансијских или административних оптерећења за жртву;
- доносе на одређени период или док се не измене односно укину;
- тамо где је неопходно, издају се на *ex parte* основи са непосредним дејством;
- буду доступне независно од, односно, уз друге судске поступке;
- могу да се укључе у наредне судске поступке.

3. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да кршења забране приласка или мере заштите изречене у складу са ставом 1 буду предмет правних санкција, које су делотворне, сразмерне и које одвраћају од вршења кривичних дела.

Члан 54 – Истраге и докази

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да, током сваког грађанског односно кривичног судског поступка, докази, који се односе на сексуалну прошлост и понашање жртве, буду прихваћени само уколико је то релевантно и неопходно.

Члан 55 - Поступци *ex parte* и по службеној дужности

1. Стране обезбеђују да истраге односно судски поступци за кривична дела утврђена на основу чланова 35, 36, 37, 38 и 39 ове Конвенције не зависе у потпуности од пријаве односно жалбе, коју подноси жртва за кривично дело, које је у потпуности или делимично почињено на територији чланице, и да се поступак може наставити чак и ако жртва повуче своју изјаву односно пријаву.

2. У складу са условима, које прописује њихово национално законодавство, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде могућност за владине и невладине организације и саветнике у области насиља у породици да помогну и/или дају подршку жртвама, на њихов захтев, током истраге и судског поступка у вези са кривичним делима утврђеним на основу ове Конвенције.

Члан 56 – Мере заштите

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и заштите права и интересе жртава, укључујући њихове посебне потребе као сведока, у свим фазама истраге и судског поступка, а посебно:

- a.* обезбеђујући им заштиту, као и заштиту за њихове породице и сведоке, од застрашивања, одмазде и поновљене виктимизације;
- b.* обезбеђујући обавештеност жртава, барем у случајевима када жртве и њихове породице могу бити у опасности, о бекству починиоца односно привременом или трајном пуштању на слободу;
- c.* обавештавајући жртве, под условима регулисаним националним прописима, о њиховим правима и расположивим услугама, о исходу њихове жалбе, пријаве, о општем напретку истраге односно поступка и о њиховој улози у томе, као и о исходу њиховог случаја;
- d.* омогућавајући жртвама, да у складу са процедуралним правилима националног права, буду саслушане, пруже доказе и представе своје становиште, потребе и забринутост, непосредно или преко посредника, и да оне буду узете у разматрање;
- e.* обезбеђујући жртвама одговарајуће услуге подршке тако да њихова права и интереси буду прописно представљени и узети у обзир;
- f.* обезбеђујући да могу бити усвојене мере за заштиту приватности и угледа жртве;
- g.* обезбеђујући да се где год је могуће избегне сусрет жртава и починилаца у просторијама суда и органа унутрашњих послова;
- h.* обезбеђујући жртвама независне и стручне преводиоце када су жртве странке у поступку односно када износе доказе;
- i.* омогућавајући жртвама да сведоче, у складу са правилима њиховог националног законодавства, у судници без присуства или барем без присуства наводног починиоца, нарочито коришћењем одговарајућих комуникационих технологија, тамо где су доступне.

2. Према потреби, дете жртва и дете сведок насиља над женама и насиља у породици мора да добије посебне мере заштите, које узимају у обзир принцип најбољег интереса за дете.

Члан 57 – Правна помоћ

Стране обезбеђују право на правну помоћ и бесплатну правну помоћ жртвама под условима, које прописује њихово национално законодавство.

Члан 58 - Застарелост

Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да застаревање покретања судског поступка за кривична дела утврђена у складу са члановима 36, 37, 38 и 39 ове Конвенције, траје довољно дуго и сразмерно озбиљности кривичног дела, које је у питању, и обезбеде довољно времена за ефикасно покретање поступка након што жртва достигне пунолетство.

Поглавље VII – Миграције и азил

Члан 59 – Боравишни статус

1. У случају раскида брака односно везе и у смислу посебно тешких околности, стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да жртве, чији боравишни статус зависи од супружника односно партнера у складу са њиховим националним законодавством,

по захтеву добију независну дозволу боравка без обзира на дужину трајања брака односно везе. Услови, који се односе на доделу и трајање независне дозволе боравка утврђују се националним законодавством.

2. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да жртве могу да добију обуставу поступка протеривања покренутог у вези боравишног статуса, који зависи од супружника односно партнера у складу са националним законодавством, и омогуће им да поднесу захтев за независну дозволу боравка.

3. Стране се обавезују да издају дозволу боравка са могућношћу продужења жртвама у једној од две наредне ситуације, односно у обе:

- a. када надлежни орган сматра да је њихов останак неопходан због њихове личне ситуације;
- b. када надлежни орган сматра да је њихов останак неопходан у сврху њихове сарадње са надлежним органима у истрази односно кривичном поступку.

4. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да жртве принудног брака доведене у другу земљу у сврху венчања, а које су због тога изгубиле боравишни статус у земљи у којој иначе бораве, могу поново да остваре тај статус.

Члан 60 – Родно засновани захтеви за азил

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да родно засновано насиље над женама може бити препознато као облик прогањања у оквиру значења члана 1, А(2) Конвенције о статусу избеглица из 1951.године, а као вид озбиљног угрожавања, које захтева комплементарну/субсидијарну заштиту.

2. Стране обезбеђују да се изврши родно осетљиво тумачење по сваком основу Конвенције и, у случајевима где се утврди да постоји страх од прогањања по једном или више ових основа, подносиоцима захтева одобри избеглички статус у складу са примењивим релевантним инструментима.

3. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и утврде родно осетљиве процедуре пријема и услуга подршке за азиланте, као и родно осетљива упутства и процедуре за азил, које обухватају утврђивање избегличког статуса и захтев за међународном заштитом.

Члан 61 – Забрана протеривања односно враћања

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере за поштовање принципа забране протеривања односно враћања (*non-refoulement*) у складу са постојећим обавезама по међународном праву.

2. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да жртве насиља над женама, којима је потребна заштита, независно од њиховог статуса или боравишта, не буду ни под којим условима враћене ни у једну земљу у којој би им животи били угрожени односно где би могли да буду подвргнути мучењу или нехуманом или понижавајућем поступању или кажњавању.

Поглавље VIII – Међународна сарадња

Члан 62 – Општи принципи

1. У што већој мери, стране се обавезују да међусобно сарађују у складу са одредбама ове Конвенције, а кроз примену одговарајућих међународних и регионалних инструмената сарадње поводом грађанских и кривичних правних питања, као и на основу договора постигнутих на бази јединствених или реципрочних прописа у националним законодавствима у циљу:

- a. спречавања, борбе и кривичног гоњења свих видова насиља обухваћених овом Конвенцијом;
- b. заштите и обезбеђења помоћи жртвама;
- c. вршења истраге односно спровођења поступака који се односе на кривична дела утврђена на основу ове Конвенције;
- d. спровођења релевантних грађанских и кривичних пресуда правосудних органа сваке од страна, укључујући и мере заштите.

2. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да жртве кривичног дела утврђеног на основу ове Конвенције и почињеног на територији неке од страна, а која није територија боравишта жртве, могу да поднесу жалбу пред надлежним органима државе свог боравишта.

3. Уколико се страни, која помоћ условљава споразумом, достави захтев за узајамну правну помоћ у кривичним питањима, екстрадицији или извршењу грађанске или кривичне пресуде од друге стране ове Конвенције са којом нема потписан такав споразум, ова Конвенција се може сматрати за правни основ узајамне правне помоћи у кривичним питањима, екстрадицији или извршењу грађанских односно кривичних пресуда друге стране у односу на кривична дела утврђена на основу ове Конвенције.

4. Стране настоје да уврсте, према потреби, спречавање и борбу против насиља над женама и насиља у породици у програме развојне помоћи трећих држава, што обухвата и склапање билатералних и мултилатералних споразума са трећим државама у погледу олакшања заштите жртава у складу са чланом 18, ставом 5.

Члан 63 – Мере које се односе на угрожена лица

Када једна страна, на основу расположивих информација, има оправдану основу да верује да је неко лице непосредно угрожено од било ког кривичног дела насиља наведеног у члановима 36, 37, 38 и 39 ове Конвенције на територији друге стране, подстиче се страна, која има ове податке, да их без одлагања пренесе другој страни са циљем обезбеђења предузимања одговарајућих мера заштите. Тамо где је то примењиво, ови подаци морају да обухвате детаље о постојећим мерама заштите у корист угрожених лица.

Члан 64 - Информисање

1. Страна, од које су информације тражене, има обавезу да одмах обавести страну, која је информације тражила, о свим активностима по овом поглављу. Страна, од које су подаци тражени, мора такође одмах да обавести страну, која тражи податке, о свим околностима, које онемогућавају спровођење тражене радње односно уколико постоји вероватноћа да је знатно успоре.

2. Страна може, у оквиру граница свог законодавства, без претходног захтева, доставити другој страни информацију, коју је добила у оквиру сопствене истраге када сматра да одавање такве информације може да помогне другој страни у спречавању кривичних дела утврђених на основу ове Конвенције или приликом покретања или спровођења истрага или поступака по питању таквих кривичних дела, а која би могла да доведе до захтева за сарадњом са том страном у складу са овим поглављем.

3. Страна, која добије неку информацију у складу са ставом 2, мора да проследи такву информацију својим надлежним органима како би поступак могао да буде спроведен уколико органи то сматрају прикладним, односно како би ова информација могла да буде узета у обзир у одговарајућим грађанским или кривичним поступцима.

Члан 65 – Заштита података

Лични подаци се чувају и користе у складу са обавезама, које чланице имају према Конвенцији о заштити лица у погледу аутоматске обраде личних података (*ETS*, бр. 108).

Поглавље IX – Механизам за праћење

Члан 66 – Експертска група за борбу против насиља над женама и насиља у породици

1. Експертска група за борбу против насиља над женама и насиља у породици (у даљем тексту: *GREVIO*) прати примену ове Конвенције код страна уговорница.

2. *GREVIO* чини најмање 10, а највише 15 чланова, водећи рачуна о родној и географској равнотежи, као и мултидисциплинарној стручности. Чланове, на мандат од четири године, уз могућност да једном буду поново изабрани, бира Комитет страна Конвенције између кандидата, које номинују стране, а који су њихови држављани.

3. Први избор 10 чланова одржава се у периоду од једне године након ступања на снагу ове Конвенције. Избор пет додатних чланова обавиће се након 25. ратификације односно приступа.

4. Избор чланова *GREVIO* заснива се на следећим начелима:

- a. чланови се бирају у складу са транспарентном процедуром из редова лица високог моралног интегритета, познатих по својој стручности у области људских права, родне равноправности, насиља над женама и насиља у породици или пружања помоћи и заштите жртава, односно који су показали стручно искуство у областима обухваћеним овом Конвенцијом;
- b. било која два члана *GREVIO* не могу бити држављани исте државе;
- c. чланови треба да представљају главне правне системе;
- d. чланови треба да представљају релевантне актере и органе у области насиља над женама и насиља у породици;
- e. чланови представљају сами себе и независни су и непристрасни у вршењу својих функција и на располагању су за ефикасно извршавање својих дужности.

5. Изборну процедуру за чланове *GREVIO* одређује Комитет министара Савета Европе након консултација са странама и прибављања њиховог једногласног одобрења, у року од шест месеци након ступања на снагу ове Конвенције.

6. *GREVIO* усваја сопствени Правилник о раду.

7. Чланови *GREVIO* и други чланови делегација, који обављају државне посете како је описано у члану 68, ставови 9 и 14, уживају привилегије и имунитете утврђене у додатку ове Конвенције.

Члан 67 – Комитет страна

1. Комитет страна се састоји од представника страна ове Конвенције.

2. Генерални секретар Савета Европе сазива Комитет страна. Први састанак Комитета одржава се у року од годину дана након ступања на снагу ове Конвенције ради избора чланова *GREVIO*. Након тога ће се састајати на захтев једне трећине страна, председника Комитета страна односно генералног секретара.
3. Комитет страна усваја сопствени Правилник о раду.

Члан 68 – Поступак

1. На основу упитника, који *GREVIO* припреми, страна подносе генералном секретару Савета Европе извештај на разматрање *GREVIO* о законодавним и другим мерама, које одредбе ове Конвенције чине правоснажним.
2. *GREVIO* разматра поднет извештај у складу са ставом 1 са представницима дотичне стране.
3. Поступак процене, који следи, дели се у циклусе, чије трајање одређује *GREVIO*. На почетку сваког циклуса, *GREVIO* бира посебне одредбе на којима ће заснивати поступак процене и упућује упитник.
4. *GREVIO* одређује одговарајућа средства за спровођење поступка праћења/мониторинга. Нарочито може да донесе упитник за сваки циклус процене, који служи као основа за поступак процене у вези са применом Конвенције код страна. Такав упитник упућује се свим чланицама. Чланице одговарају на овај упитник, као и на све друге захтеве за информацијама од *GREVIO*.
5. *GREVIO* може да добије информације о примени Конвенције од невладиних организација и цивилног друштва, као и од државних институција за заштиту људских права.
6. *GREVIO* мора дужну пажњу да посвети постојећим подацима код других регионалних и међународних инструмената и органа у областима обухваћених овом Конвенцијом.
7. Приликом доношења упитника за сваки циклус процене, *GREVIO* дужну пажњу посвећује постојећим прикупљеним подацима и истраживању обављених код страна како је описано у члану 11 ове Конвенције.
8. *GREVIO* може да добије информације о примени Конвенције од комесара за људска права Савета Европе, Парламентарне скупштине и релевантних специјализованих органа Савета Европе, као и од других органа установљених међународним инструментима. Жалбе поднете овим органима и њихов исход на располагању су *GREVIO*.
9. *GREVIO* може, субсидијарно, да организује у сарадњи са државним органима и уз помоћ независних националних експерата, посете државама, уколико добијене информације нису довољне, или у случајевима, који су описани у ставу 14. Током ових посета *GREVIO* могу помагати стручњаци у одређеним областима.
10. *GREVIO* припрема нацрт извештаја, који садржи анализу примене одредаба на којима се ова процена заснива, као своје сугестије и предлоге, који се односе на то како одређена страна може да реши уочене проблеме. Нацрт извештаја се шаље на коментаре страни, која се налази у поступку процене. *GREVIO* узима у обзир коментаре стране приликом усвајања извештаја.
11. На основу свих прикупљених података и коментара страна, *GREVIO* усваја свој извештај и закључке, који се односе на мере, које одређена страна предузима у примени одредби ове Конвенције. Овај извештај и закључци шаљу се дотичној страни и Комитету чланица. Извештај и закључци *GREVIO* објављују се након усвајања, заједно са евентуалним коментарима дотичне стране.
12. Не доводећи у питање поступак из ставова од 1 до 8, Комитет страна може да усвоји, на основу извештаја и закључака *GREVIO*, препоруке, које се односе на одређену чланицу: (а) у вези

мера, које треба предузети приликом спровођења закључака *GREVIO* уз, уколико је неопходно, одређивање датума за подношење информација о њиховом спровођењу, и (b) са циљем промовисања сарадње са том страном и коректне примене ове Конвенције.

13. Уколико добије поуздане информације, које указују на проблеме, које је потребно одмах решити у циљу спречавања или ограничавања обима односно број озбиљних повреда Конвенције, *GREVIO* може да захтева хитну предају специјалног извештаја, који се односи на мере предузете за спречавање озбиљне, масовне односно истрајне праксе насиља над женама.

14. Узимајући у обзир информације, које је поднела дотична страна, као и све друге поуздане информације, које су јој на располагању, *GREVIO* може да наложи једном или више својих чланова да спроведу истрагу и хитно известе *GREVIO*. Када ситуација налаже и уз сагласност стране, истрага може обухватати посету на територији те стране.

15. Након прегледа налаза истраге, која се наводи у ставу 14, *GREVIO* доставља те налазе дотичној страни, према потреби, Комитету страна и Комитету министара Савета Европе заједно са свим коментарима и препорукама.

Члан 69 – Опште препоруке

GREVIO може да усвоји, према потреби, опште препоруке о примени ове Конвенције.

Члан 70 – Учешће парламента у праћењу примене Конвенције

1. Национални парламенти страна позвани су да учествују у праћењу предузетих мера у примени ове Конвенције.
2. Стране подносе извештаје *GREVIO* својим националним парламентима.
3. Парламентарна скупштина Савета Европе позвана је да редовно прати примену ове Конвенције.

Поглавље X – Однос према другим међународним инструментима

Члан 71 – Однос према другим међународним инструментима

1. Ова Конвенција не утиче на обавезе, које произилазе из других међународних инструмената, којих су стране ове Конвенције садашње или будуће стране, а које садрже одредбе о питањима којима се бави ова Конвенција.
2. Стране ове Конвенције могу да закључују међусобне билатералне или мултилатералне споразуме у вези са питањима, које покрива ова Конвенција, а у сврху допуне или јачања њених одредаба односно олакшавања примене начела, која су у њој садржана.

Поглавље XI – Измене и допуне Конвенције

Члан 72 – Измене и допуне

1. Сви предлози измена и допуна ове Конвенције од неке стране упућују се генералном секретару Савета Европе, који/а их прослеђује државама чланицама Савета Европе, свакој потписници, свакој страни, Европској унији, свакој држави позваној да потпише ову Конвенцију у складу са одредбама члана 75, као и свакој држави позваној да приступи овој Конвенцији у складу са одредбама члана 76.
2. Комитет министара Савета Европе разматра предложене измене и допуне и, након консултације са странама ове Конвенције, које нису чланице Савета Европе, може да усвоји измене и допуне већином гласова у складу са чланом 20.d Статута Савета Европе.
3. Текст сваке измене и допуне, коју Комитет министара усвоји у складу са ставом 2, шаље се странама на прихватање.
4. Све измене и допуне усвојене у складу са ставом 2 ступају на снагу првог дана у месецу после истека периода од месец дана након што све стране обавесте генералног секретара о прихватању измена и допуна.

Поглавље XII – Завршне одредбе

Члан 73 – Ефекти ове Конвенције

Одредбе ове Конвенције не доводе у питање одредбе националног законодавства и обавезујућих међународних инструмената, који су већ на снази односно могу да ступе на снагу, а који одређују или би могли да одреде повољнија права за лица у спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици.

Члан 74 – Решавање спорова

1. Стране у неком спору, који може да настане у вези са применом или тумачењем одредби ове Конвенције, обавезују се да прво покушају да разреше спор преговорима, помирењем, арбитражом односно неким другим средством мирног решавања спора, који прихвате међусобним договором.
2. Комитет министара Савета Европе може да успостави процедуре за решавање спорова, које стране могу да користе у случају спора, уколико се о томе сложе.

Члан 75 – Потписивање и ступање на снагу

1. Ова Конвенција отворена је за потписивање државама чланицама Савета Европе, нечланицама, које су учествовале у њеној изради, и Европској унији.
2. Ова Конвенција подлеже ратификацији, прихватању односно одобравању. Инструменти ратификације, прихватања односно одобравања депонују се код генералног секретара Савета Европе.
3. Ова Конвенција ступа на снагу првог дана у месецу после истека периода од три месеца након дана када је 10 потписница, међу којима најмање осам чланица Савета Европе, изразило пристанак на обавезивање Конвенцијом у складу са одредбама из става 2.

4. У погледу сваке државе поменуте у ставу 1 или Европске Уније, која накнадно изрази свој пристанак на обавезивање овом Конвенцијом, Конвенција ступа на снагу првог дана у месецу после истека периода од три месеца након датума депоновања инструмента, којим се ратификује, прихвата или одобрава Конвенција.

Члан 76 – Приступање Конвенцији

1. Након ступања на снагу ове Конвенције, Комитет министара Савета Европе може, након консултација са странама Конвенције и њиховог једногласног пристанка, позвати било коју државу, која није чланица Савета Европе и није учествовала у изради Конвенције, да приступи Конвенцији, већинском одлуком у складу са чланом 20.d Статута Савета Европе, једногласним гласањем представника чланица овлашћених да седе у Комитету министара.

2. Код сваке државе приступнице, Конвенција ступа на снагу првог дана месеца после истека периода од три месеца након датума депоновања приступних инструмента код генералног секретара Савета Европе.

Члан 77 – Територијална примена

1. Свака држава или Европска унија може, у време потписивања или приликом депоновања свог инструмента ратификације, прихватања или приступања, назначити територију односно територије на које ће се ова Конвенција односити.

2. Свака страна може у неком каснијем периоду путем изјаве упућене генералном секретару Савета Европе да прошири примену ове Конвенције на било коју другу територију назначену у изјави, а за чије је међународне односе надлежна односно у чије име је опуномоћена да предузима мере. У погледу такве територије, Конвенција ступа на снагу првог дана у месецу после истека периода од три месеца након дана пријема такве изјаве од стране генералног секретара.

3. Свака изјава у складу са два претходна става може се, у погледу територије назначене у изјави, повићи путем нотификације генералном секретару Савета Европе. Повлачење ступа на снагу првог дана у месецу после истека периода од три месеца након дана пријема такве нотификације од стране генералног секретара.

Члан 78 - Резерве

1. Никакве резерве не могу се ставити у погледу било које одредбе ове Конвенције, осим као што је наведено у ставовима 2 и 3.

2. Свака држава или Европска унија могу да се, приликом потписивања односно депоновања својих инструмента за ратификацију, прихватање, одобрење или приступање, изјавом генералном секретару Савета Европе, позвати на своје право да примењују или не примењују, само у одређеним случајевима односно под одређеним условима, одредбе из:

- члана 30, става 2;
- члана 44, ставова 1.d, 3 и 4;
- члана 55, става 1 у погледу члана 35 по питању лакших кривичних дела;
- члана 58 у погледу чланова 37, 38 и 39;
- члана 59.

3. Изјавом упућеном генералном секретару Савета Европе, свака држава или Европска Унија, приликом потписивања или депоновања својих инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања могу да изјаве како резервишу право да обезбеде некривичне санкције, уместо кривичних санкција, за понашања, која се наводе у члановима 33 и 34.

4. Свака страна може потпуно или делимично да повуче резерву путем изјаве генералном секретару Савета Европе. Оваква изјава постаје пуноважна од датума пријема од стране генералног секретара.

Члан 79 – Важност и ревизија резерви

1. Резерве описане у члану 78, ставови 2 и 3, важе пет година од дана ступања на снагу ове Конвенције за сваку страну, која их уложи. Међутим, ове резерве могу да се обнове за период исте дужине трајања.

2. Осамнаест месеци пре дана истека резерве, генерални секретар Савета Европе доставља страни обавештење о истеку периода на коју се резерве односе. Не касније од три месеца пре истека, страна обавештава генералног секретара о продужетку, измени односно повлачењу резерве. У случају недостатка обавештења од стране, на коју се резерве односе, генерални секретар обавештава дотичну страну да сматра да је резерва аутоматски продужена на период од шест месеци. Уколико страна не обавести генералног секретара о својој намери да продужи односно измени своју резерву пре истека и тог времена од шест месеци, долази до укидања резерве.

3. Уколико страна стави резерву у складу са чланом 78, ставови 2 и 3, у обавези је да, пре него што је обнови или по неком захтеву, поднесе објашњење *GREVIO* о оправданом основу за њено продужење.

Члан 80 – Отказивање

1. Свака страна може у сваком тренутку отказати ову Конвенцију нотификацијом генералном секретару Савета Европе.

2. Такво отказивање ступа на снагу првог дана у месецу после истека периода од три месеца након дана пријема нотификације од стране генералног секретара.

Члан 81 – Нотификација

Генерални секретар Савета Европе обавештава државе чланице Савета Европе, државе нечланице, које су учествовале у изради Конвенције, све потписнице, све стране, Европску унију и све државе позване да приступе Конвенцији о следећем:

- a. сваком потписивању;
- b. депоновању сваког инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања;
- c. сваком датуму ступања на снагу ове Конвенције у складу са члановима 75 и 76;
- d. свакој измени и допуни усвојеној у складу са чланом 72, као и датуму када таква измена односно допуна ступа на снагу;
- e. свакој резерви и повлачењу резерви у складу са чланом 78;
- f. сваком отказивању у складу са одредбама члана 80;
- g. сваком другом чину, нотификацији односно представци, која се односи на ову Конвенцију.

Као потврду тога доле потписани, овлашћени за потпис, потписали су ову Конвенцију.

У Истанбулу, 11.маја 2011.године, на енглеском и француском језику, оба текста једнаке важности, у једном примерку који се депонује у архиву Савета Европе. Генерални секретар Савета Европе шаље оверене копије свакој држави чланици Савета Европе, државама нечланицама, које су

учествовале у изради Конвенције, Европској унији и свакој држави, која је позвана да приступи овој Конвенцији.

Додатак – Привилегије и имунитети (члан 66)

1. Овај додатак односи се на чланове *GREVIO* поменуте у члану 66 Конвенције, као и на друге чланове делегација у државним посетама. У сврху овог додатка, синтагма „други чланови делегација у државним посетама“ обухвата независне националне експерте и стручњаке, који се наводе у члану 68, став 9 ове Конвенције, запослене у Савету Европе и преводиоце, које ангажује Савет Европе у пратњи *GREVIO* током државних посета.
2. Чланови *GREVIO* и други чланови делегација у државним посетама, приликом обављања функција, које се односе на припрему и спровођење државних посета, као и каснијих посета, а који путују у вези са тим функцијама, уживају следеће привилегије и имунитете:
 - a. имунитет од личног хапшења или притвора и од одузимања личног пртљага, као и имунитет од сваког судског поступка у погледу речи, које изговоре односно напишу, и свих поступака, које учине у службеном својству;
 - b. изузеће од свих ограничења њихове слободе кретања на изласку и уласку у своју земљу боравка, при уласку и изласку из земље у којој обављају своју функцију, као и од регистрације предвиђене за странце у земљи, коју посећују односно кроз коју пролазе обављајући своју функцију.
3. У току путовања ради обављања својих функција, члановима *GREVIO* и другим члановима делегације у државној посети, по питањима царинске и девизне контроле, додељују се исте олакшице као и оне, које се додељују представницима страних државних делегација на привременој службеној дужности.
4. Документа, која се односе на процену примене Конвенције у поседу чланова *GREVIO* и других чланова делегације у државној посети, уживају неповредивост уколико се односе на активност *GREVIO*. Званична преписка *GREVIO*, односно званична комуникација чланова *GREVIO* и других чланова делегације у државној посети не подлеже задржавању односно цензури.
5. Да би члановима *GREVIO* и другим члановима делегације у државној посети обезбедили потпуну слободу говора и потпуну независност у обављању својих дужности, имунитет од судског поступка у односу на изговорене или написане речи и према свим поступцима, које учине обављајући своје дужности, остаје на снази чак и када лица о којима се ради нису више ангажована у обављању таквих дужности.
6. Привилегије и имунитет додељују се лицима поменутим у ставу 1 овог додатка у циљу очувања независности при обављању функција у интересу *GREVIO*, а не у њихову личну корист. Генерални секретар Савета Европе се обавезује да укине имунитет лицима из става 1 овог додатка у сваком случају у којем, по његовом односно њеном мишљењу, имунитет омета извршење правде и тамо где укидање имунитета не доводи у питање интересе *GREVIO*.